بانگەوازێکی دیکە بۆ بەرەی کوردستانی

عەبدوڵڵای موهتەدی

دەوری نوێی بزووتنەوەی جەماوەری لە کوردستان، کە لە ڕووداوەکانی مەهابادەوە دەستی پێکرد و هەموو کوردستانی تەنییەوە، جارێکی دیکە باسی بەرەی کوردستانی و پێویستییەکەی هێناوەتەوە ئاراوە، ئەمجارە بە گوڕوتینێکی لەهەمیشە زۆرترەوە.

سەرهەڵدانی ئەم هاوینەی کوردستانی ئێران، کە بێگومان لاپەڕەیەکی تازەی لە خەباتی سیاسی و جەماوەری لە کوردستان کردۆتەوە، لە جێی خۆیدا جێگەی لێکۆڵینەوە و لێکدانەوە و دەرس لێوەرگرتنە، بەڵام لێرەدا مەبەستی من تەنیا ئاماژەیە بەوەی کە ئەو جووڵانەوەیە فراوانە، لەپاڵ هەر نەتیجەیەکی دیکە، ڕاست و دروست بوون و تەنانەت فەورییەتی سیاسەتی بەرەی کوردستانیشی بە هەمووان نیشان دا و پێویستیی ئەو بەرەیەی لە بەرچاوی جەماوەر و لەنێو تێکۆشەرانی سیاسیی کوردستان لە هەمیشە زیاتر خستە ڕوو. کارکردەکان و کەڵکەکانی بەرەیەکی کوردستانی لە کەس شاراوە نەبوون، بەڵام ڕابوونی یەك لە دوای یەکی شارەکانی کوردستان، خوازیاران و هەڵسووڕاوانی بەرەی بە دەریایەك لە بەڵگەی تازە بۆ ئەو مەبەستە تەیار کردووە.

کۆمەڵە بە ماوەیەکی کەم دوای دەوری تازەی تێکۆشانی خۆی لە ساڵی 2000ەوە، مەسەلەی بەرەی کوردستانی هێنایە ئاراوە و تەنانەت لە کۆنفرانسی هەشتەمەوە لە هاوینی 2003 کردی بە سیاسەتی پەسندکراوی کۆنگرە و کۆنفرانسەکانی خۆی و تا ئێستاش لەسەری ڕۆیشتووە و هەوڵی بۆ داوە. هەر بۆیەش پربەدڵ لە پەرە سەندنی بیرۆکەی بەرەی کوردستانی و فراوان بوونەوەی ئاڵقەی پێشوازی لەو بیرۆکەیە خۆشحاڵە و بە بەڵگەیەك بۆ دروستیی ئەو دروشم و سیاسەتەی دادەنێ. بەڵام جێی خۆیەتی هەر لێرەدا ئەوەش زیاد بکەین کە ئێمە خۆمان بە تاکە خاوەنی ئەو بیرۆکەیە نازانین. زۆر کەس، بە پێشینەی سیاسیی جۆراوجۆر و لە تەیفێکی فیکری و سیاسیی بەرین، ئەو بیرۆکەیان هێناوەتە گۆڕێ، لەسەریان نووسیوە و هەوڵیان بۆ داوە. لە ڕاستیدا خاوەنی ئەو بیرۆکەیە هەموو ئەو کەس و لایەنانەن. ئێمەش هەر ڕۆژێکی ئاوامان بە ئاوات دەخواست کە خوازیاران و تێکۆشەرانی بەرەی کوردستانی وەها فراوان و هەمەچەشنە بن کە کەس نەتوانێ خۆی بە تاکە خاوەنی بناسێنێت، هەمووان وەها لێی بدوێن و داوای بکەن و لەسەری هەڵدەنێ کە بەواقیع ببێتە هی هەمووان، سنووری ئەم یان ئەو حیزب و ئەم یان ئەو کۆڕوکۆمەڵی ڕووناکبیری ببەزێنێ و ببێتە داخوازییەکی گشتی و ببێتە پرۆژەیەکی سیاسی لە ئاستی کۆمەڵگادا. تەنیا لەم حاڵەتەش دایە کە ئیمکانی بەکردەوە دەرهاتن و سەرکەوتنی دەخولقێ. ئێستا مەسەلەی بەرەیەك لە کوردستانی ڕۆژهەڵات خەریکە ئاوای لێدێ، ئەوەش بۆ هەمووومان، بۆ هەموو خوازیاران و تێکۆشەرانی ئەو بیرۆکەیە، جێگەی خۆشحاڵییە.

بەڵام سەرەڕای هەموو ئەوانەش و سەرەڕای دەرکەوتنی هەرچی زۆرتری پێویستیی بەرەی کوردستانی و پەرە سەندنی ئەو فکرە و پێشوازی لێکرانی لەلایەن رای گشتییەوە، تا ئێستاش ئەو بیرۆکەیە نەك هەر وەدی نەهاتووە، بەڵکوو لە "بیرۆکە" واوەتر نەچووە و نەبۆتە "پرۆژە". کاتی ئەوە هاتووە ئێمەمانان، یانی هەموو خوازیاران و هەڵسووڕاوانی ئەو سیاسەتە، بیرێکی دیکەی لێبکەینەوە، هەوڵێکی دیکەی بۆ بدەین و تەکانێکی تازەی پێبدەین، بزانین چۆن دەتوانین لە حەدی قسە بیهێنینە دەرێ، نەخشەیەکی بۆ داڕێژین و بیبەینە پێشەوە. ئەم نووسراوەیە بەنۆبەی خۆی لە خزمەت ئەم ئامانجە دایە و دەیەوێ پێشنیارێکی عەمەلی بۆ خۆش کردنی زەمینە لەپێناو ئەو بەرەیەدا پێشکەش بکات.

بەکورتی و وەکوو هەنگاوێك بۆ وەگەر خستنی بیرۆکەی بەرەیەکی کوردستانی لە کوردستانی ئێران، بۆ تاو و توێ کردنی زیاتر و بۆ خۆش کردنی زەمینە، من پێشنیاری گرتنی کۆنفرانسێك لەسەر کوردستانی ئێران لە مانگەکانی داهاتوودا دەکەم، کۆنفرانسێك کە حیزب و رێکخراو و کەسایەتییە سیاسییەکانی بەفراوانی تێدا بێت، کۆنفرانسێك کە کێشەکانی کوردستانی ئێران باس بکا، داخوازییەکان بەروونی دووپات بکاتەوە، هەوڵ بدات بە کەڵك وەرگرتن لە هەل و مەرجی نێوخۆیی و دەرەکیی ئەم سەردەمە، کێشەی کوردی ئێران بە رای گشتیی جیهان و بە کۆمەڵگەی نێونەتەوەیی زۆرتر بناسێنێ و لە پێناو پڕکردنەوەی ئەو بۆشاییەدا خزمەتێك بکات. لە هەمان کاتدا ئەو کۆنفرانسە بەرەی کوردستانی و چۆنیەتی کار بۆ کردنی بداتە بەر باس و لێکۆڵینەوە، لەسەر پلاتفۆرمەکەی بدوێ و بەکورتی ئەو ئامانجە و ئەو بیرۆکەیە بکا بە پرۆژەیەکی بەسەرەوبەرە و جێی باوەر.

ئەوانەی کە لە مانگەکانی رابوردوودا پەیوەندی و گفتوگۆی نزیکیان لەگەڵ سەرکردایەتیی کۆمەڵە بووە، دەزانن کە ئێمە ماوەیەکە بیری گرتنی کۆنفرانسێکی فرەلایەنمان بۆ کار کردن لەسەر کیشەی کوردستانی ئێران بەگشتی و کار کردن لەسەر بەرەی کوردستانی بەتایبەتی، هێناوەتە گۆڕێ و نەزەرمان لە دۆستان و کەسایەتییە سیاسییەکان و تێکۆشەرانی دێرین لە هەموو تەیفێك وەرگرتووە. ئێمە بە وەڵامێك کە لەو تەگبیر و قسەوباسانە وەرمان گرتووە دڵخۆش بووین و زۆرتر ساغ بووینەوە کە ئەو کۆنفرانسە، بە مەرجێك ئامادەیی چاك و کاری چاکی بۆ بکرێت و بە سیاسەتی رۆشن تەیار بێت، دەتوانێ رێگەیەکی گونجاو و کاریگەر بێت بۆ ئەوەی هەم بەگشتی کێشەی کوردی ئێران بەرز کاتەوە و خزمەتی پێ بکا و هەم لەپەیوەند لەگەڵ بەرەش تەکانێکمان بداتێ و بمان خاتە سەر هێڵێکی دروست و لە ئارەزووەوە بەرەو پرۆژە و نەخشەیەکی عەمەلی بمان باتە پێشەوە.

کێ ئەو کۆنفرانسە بانگ دەکا؟ ئێمە ئامادەین، بەڵام پێمان باشە کە ئەو کارە وەکوو ئەرکێکی هاوبەش بە هاوکاری لەگەڵ خوازیاران و هەڵسووڕاوانی دیکەی بەرەی کوردستانی بەڕێوە بچێت. خاڵی گرینگتر ئەوەیە کێ بەشداری تێدا دەکا؟ بەبڕوای ئێمە پێویستە ئامادەکاریی باشی بۆ بکرێ و بەرینترین تەیفی سیاسی تێدا کۆبێتەوە. بەهەرحاڵ، ئەوە کورتەی پێشنیاری ئێمەیە و ئامادەین هەموو پێشنیارێکی تریش ببیستین بەو هیوایەی دیالۆگێکی بەکەڵك و رێکخەر لەم بارەیەوە بکەوێتە رێ.

لە کۆتاییشدا بەپێویستی دەزانم، بۆ ئەوەی هیچ شتێك لە پووك و پێستدا نەمێنێتەوە و قسەوباسی لاوەکی سێبەر نەخاتە سەر ناوەرۆکی ئەسڵیی دیالۆگەکان لەسەر بەرەی کوردستانی، چەند خاڵێکی پچووکیش روون بکەمەوە.

یەکەم، ئێمە، هەر وەکوو تا ئێستاش بەراشکاوی دەرمان بڕیوە، خوازیاری بەرەی کوردستانین، رێك و رەوان بەرەمان دەوێ و بەناوی "جۆرێك ئیتئتیلاف" و "هاوکاری" و ئەوانە، بەرە کەمڕەنگ و کاڵ ناکەینەوە و نایخەینە پشت گوێ. ئێمە هیچ رادەیەك لە نزیکی و هاوکاری نێوان هێزە سیاسییەکان رەت ناکەینەوە و هەر کامەیان لە جێی خۆیدا بەباش دەزانین و بۆشی ئامادەین و تەنانەت پێشنیاری دیاریکراویشمان لەبارەی هاوکارییەوە پێشکەش کردووە، بەڵام بە هەموو ئەوانەشەوە، ئێمە قورسایی خۆمان دەخەینە سەر ئەو پرۆژەی پێمان وایە بۆ سەردەمی ئێستا لە هەمووان کاریگەرتر و گونجاوترە، ئەویش بەرەیەکی یەکگرتووی فراوانی کوردستانی لە کوردستانی ئێرانە.

دووهەم، هێنانە گۆڕی دروشمی بەرەی کوردستانی لەلایەن کۆمەڵەوە لەبەر ئەوە نییە کە گۆیا ئێمە لە کاری سیاسی و حیزبیی خۆماندا تووشی گیروگرفتین، لەناوخۆی ئێران کارمان چاك ناچێتە پێش، تووشی رکوود و وەستان هاتووین و دەمانەوێ بەو شێوەیە چارەسەری بکەین یان داپۆشین. هەموو ئەوانەی کە بەوردی ئاگایان لە کوردستانی ئێران و ئاڵوگۆڕەکان و رووداوەکانی هەیە و سەیری جووڵانەوەی کۆمەڵە لە کوردستان دەکەن، باش دەزانن کە بەدوای هاتنە دەری کۆمەڵە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و ئەو ئاڵوگۆڕانەی کە پێك هاتووە، کۆمەڵە یەکێك لە روو لەگەشەترین و بەرمێنترین سەردەمەکانی ژیانی خۆی تێپەر دەکا. کارمان لەنێو کۆمەڵانی کرێکار و زەحمەتکێش، خوێندکاران، لاوان، ژنان، رۆشنبیران و جەماوەی خەڵك زۆر روو لە گەشەیە، کاری راگەیاندنمان پێشکەوتنی بەرچاوی بەخۆوە دیوە، کاری رێکخستنی نهێنیمان هەر وا، پەیوەندیمان لەگەڵ خەڵك و تێکۆشەران رۆژانە و چڕوپڕ و بەردەوام و فراوانە، بەجۆرێك کە دەتوانم بڵێم بیست ساڵیش دەبێ پەیوەندی و رمێنمان ئاوا زۆر نەبووە، پەل و پۆمان هاویشتۆتە هەموو بەشێکی کوردستان و تەنانەت لەو شوێنانەش کە جاران لێیان دوورتر بووین و تێیاندا کەمتر بووین ریشەمان داکوتاوە، خەریکین وەکوو جاری جاران دەچینەوە ناو دڵی خەڵك و نەقشی گەورە لە هەموو جووڵانەوە و بزووتنەوەیەکی کوردستاندا دەگێڕین، پەیوەندییەکانی دەرەوەمان خەریکە دوای ساڵەها تەکان و گەشەیەکی باش بەخۆوە دەبینێ، سەرودڵی تێکۆشەرانی کۆمەڵە خۆشە و بەرچاویان روونە، رەهبەریی کۆمەڵەش لە یەکگرتوویی و انسجامێکی سیاسی زۆر باش دا بەسەر دەبات و ئەوەندەشی کار زۆرە سەری خۆی پێ ناخورێ. زۆری لەسەر ناڕۆم، بەڵام هەمووان دڵنیا دەکەمەوە کە لەبەر کەساسی و کەسادی لە کاری حیزبی و سیاسیدا نییە کە کۆمەڵە داوای بەرەی کوردستانی دەکا، بەڵکوو بەپێچەوانە ئێمە لە حاڵێکدا پێشنیاری بەرە دەکەین کە قۆناغێکی گەشەی زۆر خێرا و بەرچاویش تێپەڕ دەکەین.

سێهەم، بە هێنانە گۆڕی باسی بەرەی کوردستانی و داوای هاوکاری لەو پێناوەدا، بەتەما نین خۆمان بە کەسەوە "هەڵواسین"، بەتەما نین بە نزیك بوونەوە یان هاوکاری لەگەڵ ئەم یان ئەو هێزی دیکە "خۆمان مەترەح کەین"، بەتەمای ئەوانە نین و پێویستیشمان پێیان نییە. خۆمان لە کەس بە کەمتر نازانین و ئەگەر لەم بارەیەوە کێشە ناکەین و ئیدیعای مەزنخوازیی ئەم و ئەو رەت ناکەینەوە، لەبەر ئەوە نییە پێمان راستن،

بەڵکوو پێمان وایە قەزاوەت لەو بارەیەوە دەبێ بسپێردرێتە خەڵکی. دڵنیاشین سەرەنجام لە کوردستانیش وەکوو هەموو کۆمەڵگەیەکی ئازاد لە ڕێگەی هەڵبژاردنی ئازادانەوە جێگەی هەر کەس و لایەن و سیاسەتێك دیاری دەکرێت. تا کاتی گەیشتن بە پرۆسەی دێمۆکراتیکی دەنگدانیش، ڕێگەی خەبات و خزمەت لەکەس نەگیراوە.

چوارەم، لە بەرەی کوردستانیدا نە داوای ئیمتیازێکی تایبەتی بۆ خۆمان دەکەین و نە ئیمتیازی تایبەتی بۆ کەسیش بەرەسمی دەناسین. ئێمە لەو بڕوایە داین کە بەرەی کوردستانی دەبێ لەسەر ئەو بنەمایانە دابمەزرێ کە لەم ناوچەیە و لە هەموو دنیادا ڕەچاو کراون و پێشمەرجی سەیر و سەمەرەی بۆ دانەندرێت. کارەکە لەوە گەورەتر و بەنەخترە، خێروبێری بۆ بزووتنەوەی ڕەوای گەلی کورد و بۆ دێمۆکراتیزە کردنی کۆمەڵگای داهاتوومان لەوە زیاترە کە بمانەوێ بە بەرژەوەندخوازیی تەسکی حیزبی پەکی بخەین.

پێنجەم، هەن پێمان دەڵێن کۆمەڵە لەبەر خاتری بەرژەوندی حیزبیی خۆیان و بۆ کەڵك وەرگرتنی سیاسی پێشنیاری بەرەیان هێناوەتە گۆڕێ. بەڵام ئەو کەسانە باشیان بیر لێنەکردۆتەوە کە بەم قسەیە لەراستیدا ڕەخنەمان لێناگرن بەڵکوو ستایشمان دەکەن. چونکە بە واتایەکی تر، جۆری سیاسەتەکەمان وەهایە کە قازانجی حیزبیمان لەگەڵ بەرژەوەندی گشتی بە ئاراستەیەکدا دەڕۆن. ئایا ئەوە سیاسەتی مەسئوولانە و ژیرانەی کۆمەڵە ناگەیەنێ کە بەرژەوەندی حیزبیی خۆی لەگەڵ بەرژەوەندی گشتیی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد و لێرەدا بەرەی کوردستانی، لێك هەڵپێکاوە و بەئاراستەیەکدا دەیانبا؟ ئەی بۆ کۆمەڵە و بۆ کۆمەڵگەی کوردستان باشتر دەبوو ئەگەر ئەو دوو بەرژەوەندە لەگەڵ یەکتر ناکۆك و ناتەبا بوونایە؟ ئایا نادروست و ناڕەوایە ئەگەر ئێمە گەشەی خۆمان لە خزمەت کردن بە بەرژەوندی گشتی و بەرەیەکی کوردستانیدا بدۆزینەوە؟ هەر کەس لە ڕێگەی هێنانە گۆڕ و داکۆکی لە بەرژەوەندی گشتیی کۆمەلانی خەڵکی کوردستان و خەبات لەو پێناوەدا، کەڵك بە حیزبەکەشی دەگەیەنێ و جەماوەری بۆ کۆ دەکاتەوە، حەلاڵی خۆیەتی. ئەوە خەلاتی خزمەت بە خەڵك و پاداشتی سیاسەتی دروستە. ئەوە ڕێگەی بەپرەنسیپانە و ناسێکتاریستییانەی تێکۆشانی سیاسییە، نەك ئەوەی بە دانانی پێشمەرجی کەس نەدیتوو و مەزنخوازانە بمانەوێ هەر لە سەرەتاوە "دەسکەوت" بۆخۆمان دەستەبەر کەین. با خەڵکی دیکەش لەجیاتی ئەوەی خۆیان لە بەرەی کوردستانی نەبان کەن و بێزوبۆی لێبکەن، ئەوانیش لەوە بەولاوە وەکوو ئێمە و وەکوو زۆر کەسی دیکە بە گەرم و گوڕی پشتیوانی لە بەرە بکەن، بەرۆکی بۆ دادڕن و قۆڵی لێهەڵماڵن، دڵنیاش بن لەم ڕێگەیەوە دەتوانن هەم خزمەتێکی چاك بە کۆمەڵگای کوردستان بکەن و هەم ببن بە یەکێك لەوانەی لە بەرەی داهاتوودا کەڵکی شیاوی خۆشیان وەرگرن. چونکە زەروورەتی زەمانە ئاخری هەر بەرە دەکاتە ئەمری واقیع و هەمووومان هەر بۆ لای خۆی رادەکێشێ.

بەڵام با بۆ ڕەواندنەوەی نیگەرانی هەموو لایەك ئەوەش بڵێم کە بەبڕوای من لە پێکهێنانی بەرەدا هیچکەس لە بەشداربووانی ئەو بەرەیە زەرەر ناکا، یانی ئەو "گەیم"ە دۆڕاوی نییە، هەموو کەس براوەیە، هەر کەسە لە قەدەر خۆی. بەڵام ئەوەی دژی دەوەستێ، ئەوەی کاری بۆ ناکا و بەشداری تێدا ناکا و خۆی دەخاتە پەراوێزی ئەو جووڵانەوەیە، زۆر دەگونجێ زەرەریش بکا و تەریکیش بکەوێتەوە و جەماوەریش لە دەست بدا، تاوانەکەشی دەگەڕێتەوە ئەستۆی خۆی.

شەشەم، لە کۆتاییدا با ئاماژە بە بێئینسافییەك بکەم و سکالایەك دەربڕم. ئێمە وەکوو کۆمەڵە بەئاشکرا خوازیاری بەرەی کوردستانی بووین، بیرۆکەکەیمان بڵاو کردۆتەوە، لە کۆنگرە و کۆنفرانسەکانماندا بەرەسمی پەسندمان کردووە، گەڵاڵەمان بۆ نووسیوە، هەوڵمان بۆ داوە، کارمان بۆ کردووە، تەماس و پەیوەندیمان بۆ گرتووە و هتاد. ئایا ڕەوایە ئێستاش جارجار دەبیستین کە هەندێك لە ڕووناکبیران و نووسەران، بەتایبەت لەسەر ئینترنێت، باسی ئەوە دەکەن کە "حیزبە کوردستانییەکان" ئامادەی بەرە نین؟ ئایا ڕەوایە گوناهی خەڵك لەسەر ئێمە بنووسرێ و بە ئاوری خەڵکی دیکە بسووتێین؟ ئایا کاتی ئەوە نەهاتووە ئەو بەڕێزانە شەفافییەتێکی زیاتریان هەبێ و دەست لەو خۆپارێزییە هەڵگرن کە لەبەر ئەوەی تووشی گلەیی کەس نەبن و پڕیشکەی هیچ گرژییەك نەیانگرێتەوە، ڕاستییەکان لێڵ کەن و تەڕ و وشك پێکەوە بسووتێنن و شانەی خەڵکی دیکە لە سەری ئێمەشدا بشکێنن؟ ئایا وەختی ئەوە نەهاتووە کە خوازیاران و تێکۆشەرانی ڕاستەقینەی بەرەی کوردستانی پەی بەوە بەرن کە بێپاکان هی خۆیانن و بچن پادارەکان بگرن؟

3ی سێپتامبری 2005